

DİSK / GENEL-İŞ

Türkiye'de Kadın Emeği

Mart 2020

Araştırma Dairesi

DİSK/GENEL-İŞ

Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası

EMEK ARAŞTIRMA RAPORU:

TÜRKİYE’DE KADIN EMEĞİ
(Mart-2020)

ASLA YALNIZ YÜRÜMEYECEKSİN!

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’ne atfen her yıl kadın işçilerin çalışma hayatında karşılaştığı sorunlarını görünür kılmak amacıyla hazırladığımız Kadın Emeği Raporu’nun beşincisini sizlerle paylaşıyoruz. TÜİK, OECD, EUROSTAT, AÇSHB¹ verileri kullanılarak yapılan bu yılki araştırmamızın² sonuçları şöyle:

- **İşgücü İçerisindeki Her 10 Kadından Yalnızca 3’ü Çalışıyor...**
- **2019 Yılında 500 Bin Kadın Ev İçi Bakım Hizmetleri Nedeniyle İşinden Ayrıldı!**
- **12 Milyon Kadın İse Ev İşleri Nedeniyle Çalışma Hayatına Giremedi!**
- **Türkiye’de Kadın İşsizlik Oranı AB Üye Ülkelerinin 2, OECD Üye Ülkelerinin 3 Katına Ulaştı; İşsiz Kadın Sayısı 2014’ten 2019’a Yüzde 52 Arttı, 2 Milyona Yaklaştı!**
- **1 Milyondan Fazla Kadın Uzun Sürelerle ve Kayıt Dışı Çalıştırılıyor!**
- **Türkiye’de Erkekler, Kadınlardan Yüzde 8 Fazla Kazanıyor!**

¹ TÜİK; Türkiye İstatistik Kurumu,
OECD; İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı,
EUROSTAT; Avrupa İstatistik Ofisi
AÇSHB; Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

² YÖNTEM: Yılların karşılaştırılabilir olması için son veri olan 11. ay verileri seçilmiştir. Ülke karşılaştırmaları için ise TÜİK, EUROSTAT ve OECD verileri kullanılmıştır. Ülkeleri karşılaştırmalarında, Türkiye ile benzer sosyo-ekonomik yapıda olan ülkeler seçilmiştir.

➤ KADINLARIN İŞGÜCÜNE KATILIMI YETERSİZ!

Türkiye, seçilmiş OECD ülke örnekleri ile karşılaştırdığımızda, kadınların işgücüne katılımının en düşük olduğu ülkelerin başında gelmektedir.

Tablo.1. Ülkelere göre işgücü, istihdam ve işsizlik oranları.

ÜLKELER ³	İşgücüne Katılma Oranı		İstihdam		İşsizlik	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Türkiye	34,2	72,7	29,4	65,7	13,9	9,5
İtalya	41,1	59,4	36,3	53,6	11,8	9,7
Yunanistan	44,3	60	33,6	50,8	24,2	15,4
Meksika	45,3	77,4	42	74,9	3,4	3,2
Güney Afrika	48,4	62,3	34,4	46,7	29	25,1
Fransa	51,8	60,5	47,2	55,2	8,7	8,7
AB	52,4	64,9	48,7	60,6	7,1	6,6
OECD	52,5	69	49,6	65,5	5,4	5,2
İspanya	53,1	54,6	44	55,7	17	13,7
Portekiz	54,5	64,4	50,4	60,2	7,4	6,6
Macaristan	55,1	70,3	52,9	67,9	4	3,5
Almanya	55,9	66,8	54,3	64,3	2,9	3,8

Kaynak: OECD. Ülkeler kadın işgücü oranının en düşükten en yüksek olduğu ülke sıralamasına göre dizilmiştir.

Türkiye’de erkek nüfusunun yüzde 72,7’si işgücüne katılabilirken, kadın nüfusunun yalnızca yüzde 34,2’si işgücüne katılmaktadır. AB ve OECD üye ülke ortalamalarına baktığımızda ise kadınların ve erkeklerin işgücüne katılma oranlarının yüzde 52’den fazla olduğunu görmekteyiz. AB üye ülke ortalamasında kadınların işgücüne katılım oranı yüzde 52,4, OECD üye ülke ortalamasında ise yüzde 52,5’dir. Türkiye ile benzer demografik ve sosyo-ekonomik yapıya sahip ülkelerden İtalya’da kadınların işgücüne katılım oranı yüzde 41,1, Yunanistan’da yüzde 44,3, Güney Afrika’da yüzde 48,4, İspanya’da ise yüzde 53’tür (Tablo.1).

³ Son veriler 2018 yılına aittir. AB verisi üye 28 ülkeyi kapsar.

- **İşgücü İçerisindeki Her 10 Kadından Yalnızca 3'ü Çalışıyor...**

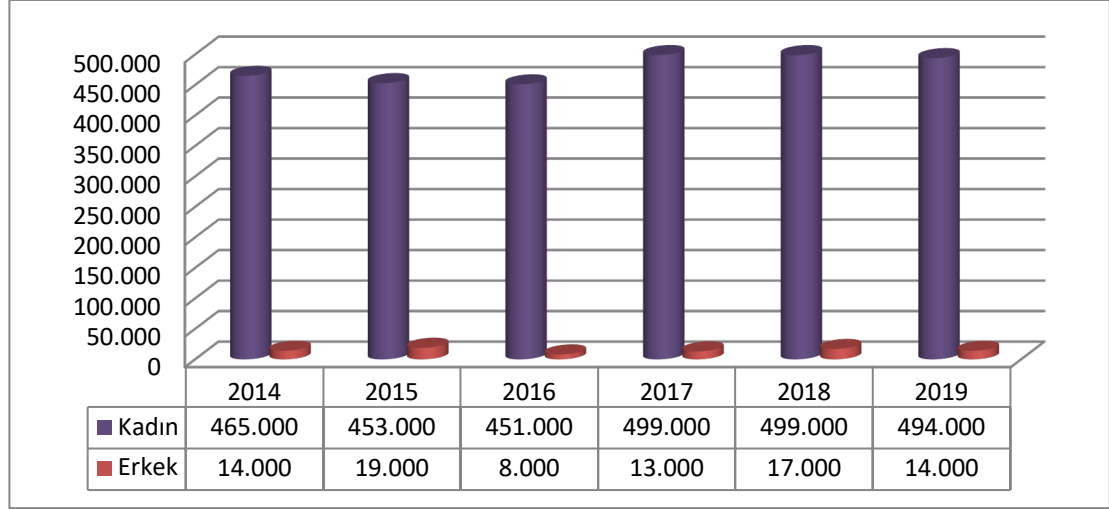
Türkiye'de kadınlar, kendilerine yüklenen toplumsal rolleri aşarak işgücüne dahil olsa bile istihdamda yeterince yer alamıyor. İşgücü içerisindeki her 10 kadından yalnızca 3'ü istihdama katılabiliyor. Kadınların istihdama katılım oranı yüzde 29,4 iken erkeklerin istihdama katılım oranı yüzde 65,7'dir.

Ülke karşılaştırmalarında da kadınların istihdama katılımının Türkiye'de düşük olduğu görülmektedir. AB üye ülke ortalamasında kadınlarda istihdama katılım oranı yüzde 48,7, erkeklerde yüzde 60,6, OECD üye ülke ortalamasında kadınların istihdam oranı yüzde 50, erkeklerin istihdam oranı yüzde 65'dir. Yine Türkiye ile diğer ülkeleri karşılaştırdığımızda son yıllarda ekonomik kriz içinde olan ülkelere bile kadınların istihdama katılım oranlarının Türkiye'den fazla olduğunu görmekteyiz. Yunanistan'da kadınların istihdama katılım oranı yüzde 33,6, İtalya'da 36,3, Güney Afrika'da yüzde 34, İspanya'da yüzde 44'tür (Tablo.1).

- **2019 YILINDA 500 BİN KADIN EV İÇİ BAKIM HİZMETLERİ NEDENİYLE İŞİNDEN AYRILDI, 12 MİLYON KADIN İSE EV İŞLERİ NEDENİYLE ÇALIŞMA HAYATINA GİREMEDİ!**

Kadınlara atfedilen toplumsal rollerin başında ev içi hizmetler ve bakım sorumluluğu gelmektedir. Bu toplumsal rollere yönelik kadınların yükünü azaltacak düzenlemeler hayata geçirilmediği için birçok kadın çalışma hayatına katılamamaktadır. Resmi verilere göre "ailedeki çocuklara veya bakıma muhtaç yetişkinlere bakmak için" işinden ayrılan kadın sayısı yıldan yıla artmaktadır. 2014 yılında 465 bin kadın ev içi bakım hizmetlerini sağlamak için işinden ayrılmışken bu sayı 2019 yılında 29 bin kişi artış ve 494 bine ulaşmıştır. Aynı sebeple işinden ayrıldığını belirten erkek sayısı ise kadın sayısının yalnızca yüzde 3'ü kadardır. 2019 yılında yalnızca 14 bin erkek ailedeki çocuklara veya bakıma muhtaç yetişkinlere bakmak için işinden ayrıldığını belirtmiştir.

Grafik.1 Çocuklara veya Bakıma Muhtaç Yetişkinlere Bakmak İçin İşinden Ayrılan Kadın/Erkek Sayısı. (Yıllar/11.ay)

Kaynak:TÜİK.

Ev içi bakım hizmetleri nedeniyle işinden ayrılmak durumunda kalan kadınların yanında ev işleri ve bakım hizmetleri nedeniyle hiçbir şekilde çalışma hayatına dahil olamayan kadınların sayısı da artmaktadır. 2019 yılında 11 milyon 741 bin kadın ev işleri ile meşgul olduğu için çalışma hayatına katılamadığını belirtmiştir. Bu sayı 2017 yılına kadar azalma eğiliminde iken krizinin etkisi ile de 2017'den 2019'a 581 bin kişi artmıştır.

Bununla birlikte çalışma hayatına katılamayan toplam kadın sayısı her yıl artmaktadır. 2014 yılından 2019 yılına çeşitli sebeplerle çalışma hayatına katılamayan kadın sayısı 20 milyon 160 bin kişiden 20 milyon 691 bin kişiye çıkmıştır.

Tablo.2. Yıllara göre işgücüne dâhil olamayan kadın sayısı

Yıllar(11.ay)	Ev İşleri İle Meşgul Olduğu İçin İşgücüne Dâhil Olamayan Kadın Sayısı	İşgücüne Dâhil Olamayan Toplam Kadın Sayısı
2014	11 milyon 675 bin	20 milyon 160 bin
2015	11 milyon 438 bin	20 milyon 155 bin
2016	11 milyon 045 bin	20 milyon 089 bin
2017	11 milyon 160 bin	20 milyon 112 bin
2018	11 milyon 188 bin	20 milyon 292 bin
2019	11 milyon 741 bin	20 milyon 691 bin

Kaynak: TÜİK.

➤ **TÜRKİYE’DE KADIN İŞSİZLİK ORANI AB ÜYE ÜLKELERİNİN 2, OECD ÜYE ÜLKELERİNİN 3 KATI.**

Ülkelere göre kadın işsizliği oranlarını karşılaştırdığımızda ekonomik kriz içerisinde olan ülkelerde kadın işsizliğin arttığını söyleyebiliriz. AB üye ülke ortalamasında kadın işsizliği oranı yüzde 7,1, OECD üye ülkelerinde yüzde 5,4’dır. Türkiye’de ise kadın işsizliği oranı OECD üye ülke ortalamasının 3, AB üye ülke ortalamasının 2 katı, yüzde 14’tür. Ekonomik kriz içerisindeki ülkelere Yunanistan’da kadın işsizliği oranı yüzde 24,2, İtalya’da yüzde 11,8, Güney Afrika’da ise yüzde 29’dur. Kriz dönemlerinden de en fazla kadınlar etkilenmektedir (Tablo.1.)

• **İşsiz Kadın Sayısı 2014’ten 2019’a Yüzde 52 Arttı, 2 Milyona Yaklaştı.**

Günden güne artan işsizlik en fazla kadınları etkiliyor. Kadınların büyük bir çoğunluğu işgücüne katılamazken işgücüne katılabilen kadınlar ise işsizlik sorunu ile yüz yüzedir. 2014 yılı Kasım ayında 1 milyon 151 bin (%13) olan kadın işsiz sayısı 2019 yılı Kasım ayına gelindiğinde 604 bin kişi artmış (artış oranı yüzde 52) ve 1 milyon 755 bine çıkmıştır.

Kriz dönemi kadınların işsizliğini daha da arttırmıştır. 2017 yılında yüzde 13,4 (1 milyon 383 bin kişi) olan kadın işsizliği oranı, 2019 yılında yüzde 16,6’ya (1 milyon 755 bin kişi) yükselmiştir.

Tablo.3.Yıllara ve cinsiyete göre Türkiye’de işgücü, istihdam ve işsizlik oranları.

15+ (11.ay)	İşgücüne Katılma Oranı		İstihdam		İşsizlik	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
2014	30,5	71	26,6	64,2	13	9,7
2015	31,6	71,3	27,5	64,6	13	9,4
2016	32,7	71,9	27,5	64,6	16	10,2
2017	33,8	72,1	29,3	65,8	13,4	8,8
2018	34,1	72,4	29,1	64,3	14,7	11,2
2019	33,9	71,6	28,3	63,3	16,6	11,7

Kaynak:TÜİK.

- **İşsizlik En Çok Genç Kadınları Etkiliyor; Ekonomik Krizin Etkisi ile 15-24 Yaş Arası Kadın İstihdamı 130 Bin Azaldı, İşsizliği 98 Bin Kişi Arttı.**

İstihdamda yaşanan daralma ve işsizlik en çok genç kadınları etkiliyor. 15-24 yaş arası genç kadınların istihdama katılım oranı yüzde 21,4 iken genç erkeklerin istihdama katılım oranları yüzde 43,9'dur. Yani her 10 genç kadından yalnızca ikisi çalışabilirken her 10 genç erkekten 4'ü çalışmaktadır.

İşsizlikte ise her 10 genç kadından 3'ü işsizdir ve işsizlik oranları her geçen yıl artmaktadır. Buna göre genç kadın işsizlik oranı yüzde 30,9 iken genç erkeklerin işsizlik oranı yüzde 21'dir.

Tablo.4. 15-24 Yaş arası cinsiyete göre genç işgücü, istihdam ve işsizliği

15-24 Yaş (11.ay)	İşgücüne Katılma Oranı		İstihdam		İşsizlik	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
2014	28,1	52,1	21,6	42,7	23,2	18,1
2015	29,4	52,7	23	43,4	21,7	17,7
2016	30,4	53,6	21,7	43,3	28,6	19,2
2017	31,1	53,6	23,3	44,9	25	16,2
2018	31	55,7	22,4	43,9	27,7	21,3
2019	31	54,9	21,4	43,4	30,9	21

Kaynak:TÜİK.

- **Kadınların Eğitim Düzeyi İstihdamı Etkiliyor!**

Kadınların eğitim düzeyi arttıkça işgücüne katılmaları ve istihdam edilmeleri artıyor. Erkeklerin istihdam edilmesinde eğitim düzeyi çok etkili olmazken kadın istihdamında eğitim düzeyinin istihdam üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu görüyoruz. İlköğretim mezunu kadınların istihdama katılım oranı yüzde 26,5 iken yükseköğretim mezunu kadınların istihdama katılım oranı yüzde 57,7'dir. Erkeklerde ise bu oran çok değişmemektedir.

Ancak aynı etkiyi işsizlik oranlarında göremiyoruz. Eğitim düzeyine göre kadınların işsizlik oranı yüzde 18 ile 22 arasında değişirken, erkeklerin eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranları düşmektedir. Eğitim düzeylerine göre işsizlik oranlarına baktığımızda kadınlarda işsizlik oranının erkeklerin işsizlik oranının iki katı fazla olduğunu görmekteyiz. Bu da eğitim düzeyi artsa bile kadınların, erkeklere göre çalışma hayatında yaşanan toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcı politikardan etkilendiğini ve işsiz kaldığını göstermektedir.

Tablo.5. Eğitim düzeyi ve cinsiyete göre Türkiye’de işgücü, istihdam ve işsizlik oranları.

(2019-11.ay)	İşgücüne Katılma Oranı		İstihdam		İşsizlik	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
İlköğretim	34,1	93,8	26,5	78,2	22,2	16,6
Genel lise	30,9	70,1	23,5	61,3	24	12,6
Yükseköğretim	70,5	86	57,7	78,2	18,2	9

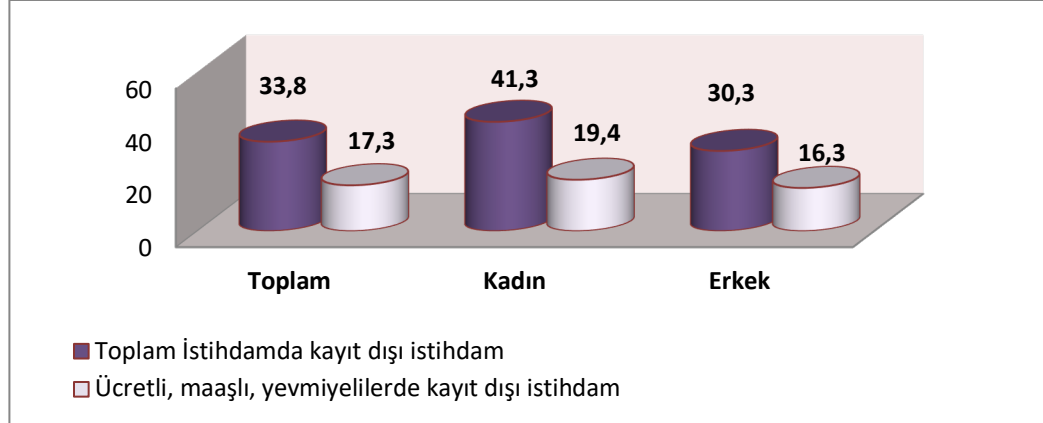
Kaynak: TÜİK.

➤ **ÇALIŞAN HER 10 KADINDAN 4’Ü, ÜCRETLİ ÇALIŞAN HER 10 KADINDAN İKİSİ KAYIT DIŞI ÇALIŞTIRILYOR.**

Kadınların, çalışma hayatında karşı karşıya kaldıkları en önemli sorun kayıt dışı istihdam edilmeleridir. İstihdam edilen kadınların yüzde 41,3’ü kayıt dışı çalıştırılmaktadır. Bu demektir ki çalışan her 10 kadından 4’ü kayıt dışıdır. Sektörel olarak baktığımızda kayıt dışı kadın istihdamı en çok ücretsiz aile işçiliği ve kendi hesabına çalışan kadınlarda görülmektedir. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların yüzde 94,1’i, kendi hesabına çalışan kadınların yüzde 80,8’i kayıt dışıdır.⁴

Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli çalışan kadınlarda ise kayıt dışı çalıştırılma oranı düşmektedir. Ücretliler içerisinde kayıt dışı çalıştırma oranı toplamda yüzde 17,3 iken bu oran kadınlarda yüzde 19,4, erkeklerde ise yüzde 16,3’dür.

Grafik.2. Toplam istihdam ve işteki duruma göre kayıt dışı istihdam oranı

Kaynak. TÜİK verilerinden yararlanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır. (2019 Kasım)

⁴ TÜİK.

➤ **1 MİLYONDAN FAZLA KADIN UZUN SÜRELERLE VE KAYIT DIŞI ÇALIŞTIRILYOR**

Kadınlar hem uzun sürelerle hem de kayıt dışı çalıştırılmaktadır. Haftalık 45 saatten fazla çalıŐtırılan kadın sayısı her yıl artarken bu kadınların kayıt dışı çalıştırılma oranı da artmaktadır. 2019 yılında 2 milyon 932 bin kadın haftalık 45 saatten fazla çalıŐtırılırken bu kadınların yüzde 34,4'ü (1 milyon 9 bin) kayıt dışı çalıŐtırılmıştır.

Tablo.6. Kadınların Haftalık Çalışma Süresi* ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık.

Yıllar (11.ay)	Haftalık 45 saatten fazla çalıŐtırılan kadın sayısı		
	Toplam	Kayıtlı	Kayıt Dışı
2014	2 milyon 602 bin	1 milyon 651 bin	951 bin
2015	3 milyon 074 bin	1 milyon 902 bin	1 milyon 172
2016	2 milyon 899 bin	1 milyon 941 bin	958 bin
2017	3 milyon 099 bin	2 milyon 73 bin	1 milyon 26 bin
2018	2 milyon 866 bin	1 milyon 916 bin	950 bin
2019	2 milyon 932 bin	1 milyon 923 bin	1 milyon 9 bin

Kaynak. TÜİK Bilgi Edinme verilerinden yararlanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

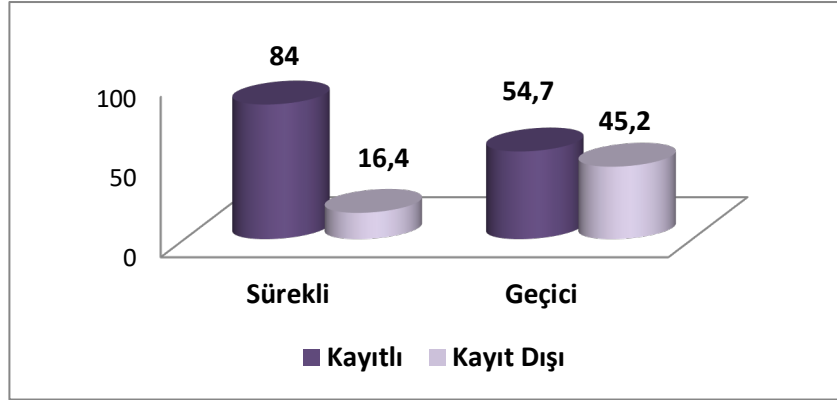
*45 saat dahil değil. 46 saat ve üstü.

- **2,5 Milyon Kadın Geçici İŐte Çalıştığı ve İŞ Bittiği İçin İŞsiz, Geçici İŐlerde Çalışan Kadınların da Yarıya Yakını Kayıt Dışı.**

Kadın istihdamını artırmaya yönelik oluŐturulan aktif işgücü politikalarının kadınlar için geçici istihdam alanları oluŐturması uzun dönemde kadınlar için işsizlik riskini de arttırmaktadır. 2019 yılı Kasım ayında 2 milyon 596 bin kadın çalıştığı geçici iÇin bitmesi nedeniyle işsiz kaldığını belirtmiştir.

Bununla birlikte çalışan kadınlar içinde ise geçici istihdam edilen kadınların yarıya yakınının kayıt dışı çalıŐtırıldıđı görülmektedir. Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli olarak sürekli iŐlerde çalışan kadınların kayıt dışı çalıştırma oranı yüzde 16 iken geçici iŐlerde çalışan kadınlar için kayıt dışı çalıştırılma oranı yüzde 45'tir. Bu demektir ki kadınların tam zamanlı ve sürekli iŐlerde çalıŐması önemli bir güvencedir.

Grafik.3. Ücretli, yevmiyelilerde çalışma biçimine göre sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılık. (2019/11.ay)

Kaynak: TÜİK Bilgi Edinme verilerinden yararlanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

➤ TÜRKİYE'DE ERKEKLER, KADINLARDAN YÜZDE 8 FAZLA KAZANIYOR!

Cinsiyete dayalı ücret açığı kadınların erkeklerle aynı işi yapmasına rağmen farklı ücretler alması ile ortaya çıkmaktadır. Cinsiyete dayalı ücret açığını belirleyen etkenlerin başında erkek egemen toplum yapısı ve bu toplum yapısının şekillendirdiği çalışma hayatı gelmektedir. Bununla birlikte; çalışılan sektör⁵, çalışma biçimleri (part time- full time, sürekli-geçici), kadın istihdam oranları (ülke genelinde ve kadının çalıştığı sektörde), sosyal devlet uygulamaları, çalışan kadının anne olma durumu, eğitim düzeyi, etnik köken gibi farklılıklardır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) verilerine göre cinsiyete dayalı ücret açığında dünya ortalaması yüzde 21,4 iken, Türkiye'de bu oranı yüzde 12'dir. Buna göre Türkiye'de kadınlar erkeklerden yüzde 12 daha az kazanmaktadır. Ancak çalışan kadının anne olma durumunda ise ücret açığı artmaktadır. Hatta Türkiye anne olan çalışan kadınlar sıralamasında yüzde 30 ile Türkiye ilk sıradadır. Yani anne olan kadınlar anne olmayan kadınlardan yüzde 30 daha az kazanmaktadır.⁶

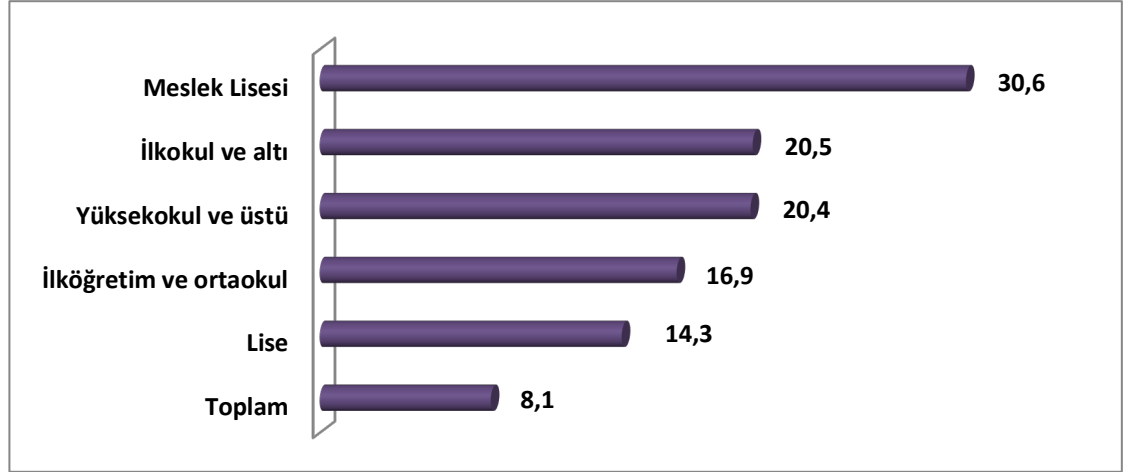
⁵ Türkiye'de tesis, makine operatörleri ve montajcılar cinsiyet dayalı ücret farkının en fazla görüldüğü meslek grubu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu meslek grubunda erkekler kadınların ücretlerinde yüzde 26,5 daha fazla kazanmaktadır. Cinsiyete dayalı ücret açığının en düşük olduğu meslek grubu ise yöneticilerdir. Bu meslek grubunda çalışan erkekler kadınların ücretlerinde yüzde 5,8 daha fazla kazanmaktadır.

⁶ ILO. 2012. Gender Pay Gap.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ise, 2018 yılında erkeklerle kadınlar arasındaki cinsiyete dayalı ücret farkı yüzde 8 olarak gerçekleşti. Yani kadınlar erkeklerden yüzde 8 daha az kazanmıştır.

Ücret ayrımı en fazla meslek lisesi mezunu kadın ve erkekler arasında gerçekleşmiştir. Meslek lisesi mezunu kadınlar, erkeklere göre yüzde 30 az kazanmıştır. En az fark ise lise mezunu kadın ve erkekler arasındadır. Lise mezunu kadınlar, erkeklere göre yüzde 14 daha az kazanmıştır.

Grafik.4. Eğitim durumuna göre erkek ve kadın ücretleri arasındaki ücret farkı.(Yıllık ortalama brüt kazanç-2018)

Kaynak: TÜİK Kazanç Yapısı istatistiklerinden yararlanarak araştırma dairesi tarafından hesaplanmıştır.

Değerlendirme;

Türkiye’de ekonomisinin sürekli kriz riski içinde olması, muhafazakâr ve gerici politikalarla beslenen erkek egemen anlayışın da etkisi ile kadın emeği ikincilleştirilmiştir. Bugün Türkiye için dünyanın birçok ülkesine göre daha düşük olan kadın işgücü ve istihdam oranları bu ikincilleştirmenin bir sonucudur. Bununla birlikte gitgide artan işsizlik ve kadının güvencesiz ve kayıt dışı istihdamı da yine söz konusu politikaların çalışma hayatına yansımalarıdır. Bu nedenlerle kadınlar için öncelikli taleplerimiz;

- Kadınlara güvenceli ve sürekli istihdam sağlayacak politikalar planlanmalı ve hayata geçirilmelidir.

- Kayıt dışı istihdam ve uzun çalışma sürelerine karşı denetim mekanizmaları geliştirilmeli, caydırıcı önlemler alınmalıdır.
- Cinsiyet ayrımına dayalı işbölümüyle şekillenmiş istihdam alanlarında kadın işi erkek işi ayrımına karşı eşitlikçi istihdam politikaları uygulanmalıdır.
- Kadınla erkek arasındaki cinsiyete dayalı ücret açığı giderilmeli, aynı işi yapan ya da eşdeğer işi yapan kadınla erkek arasındaki ücret farkını yaratan uygulamalar ortadan kaldırılmalı, işverenler denetlenmelidir.
- Kadının sorumluluğu olarak görülen ve çalışma hayatına katılmasındaki en önemli engeli oluşturan ev içi hizmetler ve çocuk-yaşlı bakımı için kamu kurumları ve yerel yönetimler tarafından kreş, gündüz bakım evi, hasta ve yaşlı bakım evleri gibi merkezler açılmalıdır.
- Kadın istihdamını geliştiren en önemli olgu eğitimidir. Eğitim politikaları toplumsal yapının dayattığı ataerkilliğin ötesine geçerek eşitlik temelinde yeniden düzenlenmeli ve eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalıdır.
- Başta işyerleri olmak üzere hayatın her alanında kadına yönelik taciz ve şiddete karşı önlemler alınmalıdır.
- Toplu sözleşmelerde cinsiyet eşitliği esas alan düzenlemeler yapılmalıdır.
- 8 Mart tüm kadınlara resmi ve ücretli tatil günü ilan edilmelidir.